

OSZPECIĆ (17) *vb pf*

oszpecić (14), **oszpacić** (2); oszpecić *BielŻyw, BibRadz, LeovPrzep, RejZwierc, WujJud, ModrzBaz, WerKaz, PudłFr, Calep, LatHar, KołakCath, WujNT, KlonKr, KlonWor*, oszpacić *GroicPorzRej, NiemObr, GosłCast*.

o, e oraz a *jasne*.

inf oszpecić (3). ◇ *fut* 2 sg oszpecisz (1). ◇ 3 sg ospaci (1). ◇ 3 pl oszpecą (1). ◇ *praet* 3 sg m oszpecił (1). *f* oszpeciła (4). *n* oszpeciło (1). ◇ 3 pl m *pers* oszpecili (2). ◇ *con* 2 sg m byś oszpecił (1). ◇ 3 sg m by oszpecił (1). ◇ *part praet act* oszpeciwszy (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI w.

1. *Zniekształcić, uszkodzić, okaleczyć; deformare Modrz, Cn; maculare Cn [kogo, co] (7)*: Alexender [...] rofkazał mu [*Kalistenesowi*] wżythki vdy śprzerzezać, á nos iemu vrzazawŕzy oŕzpeciwŕzi go ludu wydał *BielŻyw* 106; Bo y máła brodaweczká twarzy bialey głowie/ Nie oŕzpací y nie wádzi nic piękney Ołobie. *GroicPorzRej* C4; ktory [*diabeł*] doŕtawŕzy łobie godnego nacŕzynia/ pobudza ie do zábijánia/ y do wŕzelákich złoŕci/ áby obraz Boży oŕzpecił *ModrzBaz* 64; [Ktoby oŕzpecił kogokolwiek z łáŕsiádów ŕwoich [*Qui irrogaverit maculam cuilibet civium suorum*]/ iáko vczynił/ ták mu lie sŕtanie. Złámánié zá złámánié/ oko zá oko/ ząb zá ząb odda. *WujBib Lev* 24/19 (*Linde*)].

W połączeniu szeregowym (1): Abo żebyś łobie kazał vpiłowác zdrową nogę dla chremey: pewniebyś ciáło łwe włafne oŕzpecił/ zepłował y okáliczył/ y wieczniebyś zoltał niedołącznym. *KlonWor ded* **3v.

W przen (3): Bo on łznur złoty w Niebie trzyma śpráwiedliwoŕc Dotąd/ poki go ziemłka nie oŕzpeciłá złoŕc. *KołakCath* C4v; co cnotá śpráwiłá Rodźiców/ ich niecnotá wżythko oŕzpacziłá [!]. *GosłCast* 35.

W przeciwstawieniu: »oszpecić ... ozdobić albo oślachcić« (1): Bo iefli tę [*dusze*] oŕzpecifz nie mnimay áby cie ciáło ozdobić álbo oŕláchćić miáło? *RejZwierc* 148.

2. *Uczynić brzydkim [co] (2)*:

oszpecić czym (1): á wżythkę ślicznoŕc iego/ krwią pozofłáą oŕzpecił *LatHar* 271.

W przen (1): A iáko będąc w cieie/ niczym nie zelżyła/ Bez pochyby y niebá téz nie oŕzpeciłá. *PudłFr* 65.

3. *Okryć hańbą, zniesławić, zbezczęścić; maculare PolAnt; conscelerare Calep [w tym: kogo, co] (7) (8)*: *LeovPrzep* av; ktory Formoza Papieża ciáło wygrzeŕc/ y oŕzpacić/ y do Tybru wrzucić rofkazał *NiemObr* 178.

oszpecić czym (3): *WujJudConf* 246v; *Calep* 244a; [*łakomstwo*] Y Symoná Czárnokŕŕŕzniká ŕwiętokupłtwem oŕzpeciłó. *WujNT* Zzzzz4.

Zwoty: »[czyjå] ŕlawę oszpecić« (1): [*Fortuna*] Ruŕzyłá kołem, álic wnet śpráwiłá, Ach cnego Páná [*Bolesława Krzywoustego*] łlawę oŕzpeciłá. *KlonKr* C4.

»śłachetnoŕc [czyjå] oszpecić« (1): A iefliż dźiateczki w łwey woley y wnieumieiętnoŕci nádetymi [!] będą/ łłáchetnoŕc narodu łwego oŕzpeczą [*cognitionis suae maculant nobilitatem*]. *BibRadz Eccli* 22/8.

Szereg: »pokalać i oszpecić« (1): ktorzy grzechy nieczyłtemi y bálwany pokaláli y ošzpeciłi Košćioł Boży. *WujJudConf* 246v.

a. *Zgwałcić* [kogo] (1) : Måcedończykowie zgłådzeni są/ gdy niektorzy ošzpeciłi corkę gošćia iednego/ y potym ją zåbili. *WerKaz* 297 [*idem*] [*WerReguła* 62].

Synonimy: 1. oszkaradzić; 3. pokalać, zhańbić; **a.** zgwałcić, znieważyc.

Formacje współrdzenne cf SZPECIĆ.

Cf **OSZPECENIE, OSZPECONY**